

กรุงเทพฯ เมื่อเจ็ดสิบปีที่แล้ว

สุดจิต นิมิตกุล

กรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นที่ตั้งรัฐบาล และกิจการค้าขายทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับขณะนั้นมีจำนวนพลเมืองทั้งประเทศไม่ถึง 20 ล้านคน หรือกล่าวโดยทั่วไปว่าเรามีประชากรทั้งหมด 15 ล้านคน นักเรียนทุกคนท่องจนขึ้นใจว่าประเทศเราส่งออกสินค้าที่สำคัญคือ ทั้งดีบุกและไม้สัก หลายคนรวมทั้งชาวต่างประเทศมักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า กรุงเทพฯ คือประเทศไทยหรือประเทศไทยคือกรุงเทพฯ เพราะทุกกิจกรรมไม่ว่าเล็กใหญ่ล้วนทำในนามประเทศแทบทั้งสิ้น ความเจริญต่างๆ มาจากต่างประเทศ กรุงเทพฯ จะเป็นพื้นที่แรกที่ได้รับความสำเร็จและอารยธรรมของตะวันตก ส่วนในต่างจังหวัดนั้นเจริญน้อยมาก แม้เราจะแบ่งการปกครองออกเป็นภูมิภาค โดยมีจังหวัดและอำเภอก็ตาม แต่จังหวัดและอำเภอเหล่านั้นยังคงสภาพเป็นชนบท ความเจริญต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องสาธารณูปโภคยังมีไม่มากนัก และเจริญก็เฉพาะในบริเวณอำเภอเมืองต่างๆ เท่านั้น ประเทศไทยหรือกรุงเทพฯ ได้รับผลจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นประเทศเข้าร่วมสงครามครั้งนั้นด้วย ประเทศประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมหลายเรื่อง ทั้งนี้เพราะไทยถูกจัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาแม้ไม่มีสงครามเราก็กังคังยากจนอยู่ แม้เราจะไม่เป็นประเทศพัฒนาหรือร่ำรวย แต่โดยสภาพทั่วไปแล้วกรุงเทพฯ เป็นเมืองสวยงามและน่าอยู่ ผมอยู่กรุงเทพฯมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490 กว่าๆ เล็กน้อย รู้สึกมีความสุขมากและเห็นพัฒนาการต่างๆ ของเมืองและประเทศแล้วเห็นว่า การเจริญก้าวหน้าต่างๆ ดังกล่าวจะเป็นเชิงประมาทมากกว่าผู้คนเดินทางโดยรถไฟโดยเฉพาะชาวต่างจังหวัดจะใช้รถไฟเป็นพาหนะหลักในการเดินทางเข้า-ออก กรุงเทพฯ ส่วนในกรุงเทพฯจะมีรถรางซึ่งใช้ไฟฟ้าและรถเมล์เก่าๆ หลังสงคราม บางสายประตูไม่มี สำหรับรถรางจะมีราคาถูกลงสมกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น บ้านผมอยู่ติดกับทำเนียบใกล้ชิดเบญจมาภิตร์ นั่งรถรางไปนางเลิ้ง เสียค่าโดยสาร 5 สตางค์ ถ้าข้ามสะพานเทวกรรมจะต้องเสีย 1 บาท ฉะนั้น ผู้โดยสารส่วนใหญ่ที่ไปนางเลิ้งจะลงที่สะพานเทวกรรมแทบทั้งหมด ไม่ว่าจะเดินทางไปไหนในกรุงเทพฯ จะ

ที่มา : <http://update.in.th/2335>

ใช้ธรรางเป็นหลักและรถไฟที่มีชื่อเสียงหนึ่งคือ สายกรุงเทพ-ปากน้ำ มีผู้โดยสารวันหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก นับเป็นการขนส่งที่สะดวก สบาย และราคาถูก แต่เสียดายในระยะหลังถูกยกเลิกไป ในต่างประเทศโดยเฉพาะในยุโรปธรรางจะเป็นพาหนะหลักในการเดินทางของประชาชน และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ปรากฏว่าปัจจุบันในหลายประเทศในยุโรปเพื่อไม่ให้ประชาชนรอนานเกินไป เขาแก้ไขโดยธรราง 2 ขบวนมาพร้อมกัน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ชาญฉลาดหรือแม้แต่รถเมล์ของเราก็อาจแก้ปัญหาในทำนองนี้ได้ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเจริญและโดยเฉพาะในยุโรปธรรางยังคงเป็นพาหนะหลักในการเดินทางของประชาชน กรุงเทพควรรื้อฟื้นการนำธรรางมาใช้ในบางพื้นที่เหมือนกรุงเทพฯ เมื่อ 70 ปีก่อน แม้เราจะมีรถไฟฟ้าและรถไฟใต้ดินแล้วก็ตาม ความจำเป็นในการมีธรรางบางสายยังคงมีอยู่

สำหรับรถโดยสารหรือรถเมลล์นั้นสภาพโดยทั่วไปในกรุงเทพฯยังมีสภาพเก่าๆ เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะรถร่วมบริการ จากการเดินทางไปยังประเทศต่างๆ สังเกตเห็นว่า รถโดยสารสาธารณะของทุกประเทศมีสภาพใหม่อยู่เสมอ เพราะมีการปรับปรุงตลอดเพื่อความปลอดภัยผู้โดยสารเป็นสิ่งสำคัญ ขณะนี้มีการหยิบยกว่ารถโดยสารในกรุงเทพฯควรจะสังกัดที่เดิม ข.ส.ม.ก. หรือโอนมาให้องค์กรท้องถิ่น คือ กรุงเทพมหานครจัดการเหมือนหลักการทั่วไปของทั่วโลก หมายถึงว่า กรุงเทพมหานครยินดีรับโอนรถโดยสารมาดำเนินการแต่ไม่ขอรับหนี้ซึ่ง ข.ส.ม.ก. เป็นหนี้อยู่หลายพันล้านบาท ผมเห็นว่า เป็นหน้าที่โดยตรงของกรุงเทพมหานครอยู่แล้วที่จะเข้ามาดำเนินการ เพราะทุกข์สุขของคนกรุงเทพฯย่อมอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรง การบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น

ที่มา: <http://thaigoodview.co.th>

ส่วนแม่น้ำลำคลองในสมัยนั้น เนื่องจากมีคนน้อย ดังนั้น แม่น้ำลำคลองยังคงเป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านยังคงใช้แม่น้ำลำคลองทั้งอุปโภคและบริโภค เพราะมีความสะอาด คลองดังกล่าว เช่น คลองหลอด คลองผดุงกรุงเกษม และคลองต่างๆ น้ำยังคงใสและสะอาด ชาวบ้านสามารถตักน้ำจากลำคลองมาใช้ได้ทันที และสมัยผมเป็นเด็กนักเรียนและเป็นลูกเสือได้ใช้คลองผดุงกรุงเกษมและคลองที่เกี่ยวข้องเล่นน้ำเป็นประจำอย่างมีความสุข โดยอยากให้มีกิจกรรมลูกเสือบ่อยๆ เพื่อที่จะได้ลงเล่นน้ำซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการสร้างเขื่อนหรือทำแก่งกั้นเหมือนปัจจุบัน โดยมีสภาพเป็นคลองธรรมชาติจริงๆ ซึ่งสวยงามและน้ำไหลปกติ

เนื่องจากกรุงเทพฯในขณะนั้นมีต้นไม้เยอะ ซึ่งต่อมาได้มีการทิ้งถมพื้นที่และตัดต้นไม้ซึ่งในฤดูหนาวราวเดือนธันวาคม กรุงเทพฯ จะมีอากาศหนาวโดยทุกคนจะเตรียมเสื้อหนาวไว้สวมในทุกวัน และในปีใหม่มีงานสำคัญซึ่งจัดทุกปีคือ งานรัฐธรรมนูญไทยจัดที่สวนลุมพินี และบางปีมีงานประกวดนางสาวไทยซึ่งบางครั้งจัดที่สวนอัมพรหรือสวนลุม ผมมีโอกาสไปร่วมงานทั้งสองแทบทุกปี การตัดต้นไม้เกือบหมดทำให้กรุงเทพฯ ร้อนและมีฝุ่นเยอะทำให้อากาศเปลี่ยนแปลงรวมทั้งขณะนี้มลพิษจากยานยนต์ ทำให้อากาศกรุงเทพฯ ไม่น่าอยู่อีกต่อไป ตลาดนัดเป็นกิจกรรมที่คนกรุงเทพฯเมื่อ 70 ปีก่อนเริ่มคุ้นเคยที่ทางราชการได้จัดให้มีการจัดตลาดรวม คือ ให้ขายและผู้ซื้อได้พบปะกันและมีสินค้า

หลากหลายตามความประสงค์ของผู้ซื้อ มีทั้งอาหารสินค้าอุปโภค บริโภค สินค้าใหม่ๆ ในราคาที่เป็นธรรม ส่วนสถานที่การจัดตลาดนัดในขณะนั้น ได้จัดกันที่ตลาดเทเวศน์ หรือบางครั้งย้ายไปตามสถานที่ราชการ เช่น วังสราญรมย์ และที่อื่นๆ เป็นต้น

ส่วนการปกครองและการรักษาความสงบในขณะนั้นกรุงเทพฯและธนบุรี ยังมีได้รวมกันเป็นพื้นที่เดียวกันยังคงแยกกันบริหารโดยกรุงเทพเป็นจังหวัดพระนครและฝั่งธนเป็นจังหวัดธนบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครและผู้ว่าราชการจังหวัดธนบุรีเหมือนจังหวัดอื่นๆ โดยเป็นตัวแทนของรัฐบาล ส่วนในพื้นที่กรุงเทพมีเทศบาลกรุงเทพเป็นผู้ดูแลจัดการเมืองโดยทั่วไป ส่วนในพื้นที่ธนบุรีก็มีเทศบาลธนบุรีดูแลอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการให้บริการสาธารณสุข โภค สาธารณูปการและการดูแลถนนหนทาง การกวาดความสะอาด เป็นต้น

ในฐานะนักเรียนทั้งชั้นประถมและมัธยม จะตื่นเต้นเข้าร่วมวงพวงมาลาทุกปี คือ วันปิยมหาราช ที่ 23 ตุลาคม ของทุกปี บางปีรวมอยู่ในขบวนธรรมดา บางปีเป็นผู้เล่นดนตรี แม้อยู่ในระดับมหาวิทยาลัยก็ยังคงไปร่วมวงพวงมาลาทุกปี และแม้แต่มารักราชการก็ไปร่วมด้วย อีกงานหนึ่งคือ งานศิลปหัตถกรรมประจำปี มักจะจัดในเดือนธันวาคมของทุกปี โดยให้โรงเรียนทำผลิตภัณฑ์ใหม่มาร่วมแสดงผลงาน บางปีไปในโรงเรียนธรรมดา บางปีไปในฐานะลูกเสือซึ่งต้องทำหน้าที่ในการดูแลความสงบและความเรียบร้อย บางปีเป็นเจ้าหน้าที่เก็บบัตรทางเข้าด้วย รู้สึกภูมิใจในการทำหน้าดังกล่าวอย่างมีเกียรติ

กรุงเทพเมื่อ 70 ปีที่แล้วอยู่ในช่วงที่ผมเป็นเด็กนักเรียนอยู่ในกรุงเทพอย่างมีความสุขทั้งในชีวิตประจำวัน เพราะค่าครองชีพถูก ค่าเล่าเรียนไม่ก็स्ताงค์ ทางราชการเก็บพอนเป็นพื้อี ความสงบเรียบร้อยสูงไม่ค่อยมีเรื่องหรือภัยใดๆ มากนัก โดยเฉพาะต้องดูแลตัวเองให้ปลอดภัยในการอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ๆ เช่นกรุงเทพ กล่าวได้ว่าตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเยาว์ เข้าวัยการศึกษาและทำงานจนเกษียณอายุก็อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดอย่างมีความสุขดังได้กล่าวแล้วว่า การพัฒนากรุงเทพไปในทิศทางเชิงปริมาณด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น อิทธิพลของเอกชน การกำกับดูแลของราชการไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายเรื่องใดผิด ถูก ไม่เป็นไปตามนั้น ทำให้เกิดการเบี่ยงเบนคุณภาพทั้งการดำรงชีวิต คุณภาพสินค้าบริการ รวมทั้งบริการที่ได้จากทางราชการมีคุณภาพยังอยู่ในภาวะที่ต้องปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและคุณค่าแก่ประชาชนทั่วไปและลูกหลานในอนาคต

